

НОВІТНІ ЧАСИ

УДК 94 : 008] (477.8-074) «1941-1945»
DOI: <https://doi.org/10.33782/2708-4116.2023.6.240>

Богдан Юрчук, Яна Гаргаун*

КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА НАЦИСТСЬКОЇ ВЛАДИ НА ЗЕМЛЯХ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ

Анотація. В історії українського народу події Другої світової війни відіграють важливу роль. Пам'ять про цю війну є частиною духовно-історичної спадщини нашого народу, яка підкреслює його незалежність та унікальність. У статті розглянуто наслідки культурної політики нацистської влади на території Західної України під час Другої світової війни. Автор аналізує ідеологічні засади та стратегії нацистської культурної політики в регіоні, зосереджуючись на їхньому впливі на ідентичність і культурну традицію місцевого населення. Досліджено вплив нацистського окупаційного режиму на українську культуру, мову, освіту та суспільство. Стаття висвітлює спроби окупантів перетворити Західну Україну на частину нацистської імперії та визначити новий культурний порядок у регіоні.

Автор розкриває різні стратегії, які застосовувалися населенням для збереження своєї культурної ідентичності в умовах нацистської окупації. Репресивні заходи, спрямовані на пригноблення української культури та мови, створили складні виклики для українських інтелектуалів і культурних діячів. Проте, незважаючи на тиск окупантів, спільнота продовжувала боротьбу за збереження національної спадщини та ідентичності.

Ключові слова: українська культура, наслідки окупації, нацистський режим, дистрикт Галичина

Історія нацистської окупації Західної України залишається важкою часткою минулого, яка залишила свій відбиток на культурі, освіті та суспільстві регіону. Протягом цього періоду український народ зіткнувся з радикальними змінами, зазнавши примусової асиміляції, репресій і деструкції своїх традицій і цінностей. У даній статті ми розглянемо вплив культурної політики нацистської влади на Західну Україну та її наслідки, що відбилися і на сьогоднішні.

Стаття прагне розкрити науковий погляд на наслідки культурної політики нацистської влади на землях Західної України, аналізує ідеологічні основи цієї політики,

* Юрчук Богдан Сергійович – студент, здобувач другого рівня освіти Чорноморського національного університету імені Петра Могили (Миколаїв, Україна);

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-8145-6752>; e-mail: mypassing205@gmail.com

Гаргаун Яна Ігорівна – кандидат історичних наук, старший викладач Чорноморського національного університету імені Петра Могили (Миколаїв, Україна);

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-7475-2963>; e-mail: yana.harhaun@chmnu.edu.ua

розкриває репресивні заходи, спрямовані на контроль над культурою, та вивчає вплив змін у сфері освіти та мови на формування свідомості населення. Додатково, стаття приділяє увагу взаємодії нацистської культурної політики з місцевою культурною спадщиною та реакції населення на ці зміни.

Останнім часом багато українських науковців вивчають і досліджують це питання, досліджуючи вплив нацистської політики на культуру та ідентичність на Західній Україні під час окупації. Можна відзначити праці Д. Орла¹, К. Кондратюка², К. Паньківського³, Н. Синкевич⁴, О. Луцького⁵, М. Михайлюка⁶, О. Салату⁷, І. Терлюка⁸ й інших. Їхні дослідження є важливим джерелом інформації для розуміння історичного контексту тих подій. Історіографія об'єднує в собі різні підходи та напрямки досліджень, що відображають багатоаспектність вивчення даної теми. Численні дослідження відзначаються докладним аналізом архівних документів, листування та розпоряджень нацистських ставленників, що дозволяє реконструювати конкретні аспекти культурної політики з критичної точки зору. Фахівці вивчають інструкції та рішення, які впливали на культурні інституції, освітні заклади й інші сфери культури.

Розглядаючи ці аспекти, ми спробуємо не лише висвітлити історичний контекст, але й розкрити глибину та багатогранність впливу нацистської культурної політики на формування культурного обличчя Західної України під час найтемніших сторін її історії.

З початком нападу Німеччини на Радянський Союз 22 червня 1941 р., територія України стала місцем жорстоких бойових дій. Незважаючи на те, що Червона армія час від часу чинила запеклий опір, німецькі війська швидко продовжували просуватися на схід. Як стверджував у 1999 р. німецький історик доктор Вольфрам Верте, початкова мета війни Третього Рейху проти Радянського Союзу полягала в окупації територій аж до Уралу, використанні природних ресурсів СРСР і встановленні довготривалого контролю над Росією під німецьким гегемонічним володарюванням⁹. До середини липня 1941 р. вони вже зайняли Західну Волинь і Галичину. Фашистський терор, охоплюючи всю територію України, призвів до швидкого зменшення її населення та реалізації плану щодо очищення цієї території.

¹ Орел Д. Німецько-нацистський окупаційний режим в Україні. *Теорія та методика вивчення суспільних дисциплін*, 2020. № 8. С. 135-150.

² Кондратюк К. Волинь і Галичина під німецькою окупацією 1941-1944 рр.: соціально-економічний і культурно-освітній аспекти. *Вісник Львівського університету. Серія історична*, 2019. Спецвипуск. С. 325-339.

³ Паньківський К. Роки німецької окупації. Нью-Йорк, Торонто: Видавництво «Життя і мислі», 1965. 479 с.

⁴ Синкевич Н. Хорова музика Миколи Лисенка в репертуарі колективів Дрогобича (XX століття). *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. № 3 (59). С. 42-47.

⁵ Луцький О. Українське культурне життя Галичини під час німецької окупації. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Збірник наукових праць*. 1997. № 3-4. С. 194-225.

⁶ Михайлюк М. Нацистська кінопропаганда в окупованій Україні. *Український історичний збірник*. 2005. № 8. С. 307-320.

⁷ Салата О. Періодичні видання в системі нацистської пропаганди на окупованих територіях України у 1941-1943 роках. *Київські історичні студії: науковий журнал*. 2020. № 2 (11). С. 116-125.

⁸ Терлюк І. Окупаційний режим в Україні 1941-1944 рр. і проблеми творення української національної державності. Львів: Каменяр, 2009. 128 с.

⁹ Пастушенко Т.В. «Ост». *Енциклопедія історії України: у Х т. / редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. Київ: Наукова думка, 2010. Т. VII : Мл-О. С. 671.*

Гітлерівський окупаційний режим відзначався надзвичайною жорстокістю, але слід відзначити, що його характер мав свої відмінності у різних зонах окупації. Західна Україна, яка опинилася під контролем нацистів, стала полем боротьби за переписування історії, формування нової ідентичності та зміни культурного ландшафту. Наслідки цієї культурної політики суттєво вплинули на суспільство, освіту, мистецтво й інші сфери життя населення. Незважаючи на загальну жорстокість і насильство, що супроводжували цей режим, на Заході України було дозволено збереження системи освіти на всіх рівнях, включаючи початкову, середню та професійну освіту, а також діяльність окремих культурних центрів. У «Трансністрії», де румунська влада контролювала ситуацію та забороняла будь-які прояви національного руху, не проводилося систематичного поліцейського терору¹⁰.

У зв'язку з географічним та історичним контекстом, Галичина розглядалася німцями не як окупована територія, а як регіон, що безпосередньо підпорядковувався Рейху, а в майбутньому мав стати його складовою частиною. Це визначало певну специфіку відношень німецької влади до регіону. Також важливою була історична зв'язаність Галичини з колишньою Австрійською державою, що вплинула на сприйняття німцями Галичини та галицьких українців. Участь деяких німців у Галицькій армії під час подій 1918-1920 років, таких як колишній підполковник УГА А. Бізанц і колишній сотник УГА професор Г. Кох, також мала своє значення¹¹. Певні німецькі керівники позитивно згадували цей період, починаючи від губернатора. Таким чином, не дивлячись на всі труднощі, українці, як національна спільнота, мали певні політичні переваги через ці обставини.

На Галичині існували сприятливі умови для функціонування українських організацій. Тут, відмінно від інших регіонів, українці складали переважну більшість населення – близько 70%, що становило приблизно 5 мільйонів осіб. Галичина мала глибокі та стійкі традиції у національному та громадському житті. Українці мали свої гімназії, видавництва та мережу культурно-освітніх молодіжних організацій. Тільки в Галичині функціонували вищі освітні заклади, у той час як народні та професійні школи були державними. Почавши свою агресію, нацистські війська відразу розпочали розчленування території України, розділяючи її на дві зони – цивільне та військове управління. Перша зона була у підпорядкуванні імперського Міністерства справ східних областей, очолюваного Альфредом Розенбергом. Міністерство офіційно почало свою роботу 17 липня 1941 р.¹²

Війна завжди привертала значну увагу не лише вчених, а також журналістів, літераторів, кінорежисерів і митців. З одного боку, це сприяло формуванню патріотичного виховання та поширенню історичних знань, з іншого – створювало підґрунтя для надмірної ідеологізації, встановлення суб'єктивних оцінок і міфологізації окремих подій. Культурна політика нацистської влади на землях Західної України під час Другої світової війни мала серйозні та негативні наслідки для українського населення та їх культурної спадщини. К. Кондратюк у своєму дослідженні визначив, що керівництво Німеччини відмовилося взяти на себе будь-які юридичні зобов'язання стосовно мешканців Волині та Галичини,

¹⁰ Jerabek B. Das schul wesen und die schulpolitik im Reichskommissariat Ukraine 1941-1944. Im Lichte deutscher Dokumente. Ukrainische Freie Univrsität. München, 1991. P. 62.

¹¹ Орел Д. Німецько-нацистський окупаційний режим в Україні... С. 76.

¹² Кондратюк К. Волинь і Галичина під німецькою окупацією 1941-1944 рр.... С. 326.

тому місцеве населення не було наділене німецьким громадянством. Це призвело до того, що вони були позбавлені громадянських прав і фактично стали особами без громадянства. На своїй власній території українці стали суб'єктами «третього класу».

У політиці Третього Рейху щодо мешканців Галичини, як українців, так і поляків, важко визначити одну чітку стратегію. Спільною рисою цієї політики було обмеження громадянських прав як для перших, так і для других. Віддання певних пільг полякам на рахунок українців і навпаки, в окремих сферах життя стало логічним результатом застосування нацистами принципу «поділяй і володаруй».

Платні тарифи для працівників розумової праці у Галичині дистрикту були принаймні вдсятеро менше, ніж тарифи для цієї самої категорії працівників у Німеччині. У Галичині ж самі німецькі адміністративні чиновники та представники німецької інтелігенції часто отримували в 6–9 разів більше оплати, ніж їхні місцеві колеги. Наприклад:

- щомісячно німецька друкарка отримувала 1400 злотих, в той час як ненімецька отримувала лише 150 злотих;
- німецький викладач фахових курсів заробляв до 4000 злотих, у порівнянні з лише 650 злотими для ненімецького викладача.

Низький рівень оплати праці призводив до серйозних проблем з доступністю багатьох продуктів і товарів першої необхідності для мешканців міст.

У свою чергу М. Черепанин провів дослідження основних історичних подій, які пов'язані з музичним життям на території Західної України у період встановлення там нацистської влади. Музичне життя у західних областях України під час німецької окупації раз за разом підтверджувало, що жодна сила не здатна подолати національну свідомість українського народу. За допомогою музики і співу він виступав проти свого пригноблення, підтримував і збільшував природжений потенціал духовної стійкості¹³.

Деякі дослідники вважають, що в роки німецької окупації українське національне життя не зазнало занепаду. Кость Паньківський був глибоко переконаний у тому, що ці роки призвели до «зростання культурного життя українського народу». Так звана лояльність новому режиму, в якому усі аспекти культурного життя були підконтрольні, мала свою власну стратегію. Німецькі урядові чинники намагалися використовувати зусилля українців для власних цілей, але це відбувалося в м'яких формах, що дозволяло літературним, художнім і музичним громадам діяти без обмежень¹⁴.

Внаслідок радянської та німецької окупації, а також воєнного стану, музичне життя у містах і селах західних областей України залишилося вірним своїм національним традиціям і продовжувало активно розвиватися. Однією з найбільш значущих ознак його відновлення була активна діяльність у всіх сферах мистецької творчості. У сфері музичного мистецтва це проявлялося різними способами. Наприклад, відзначення 100-річчя Миколи Лисенка стало великим подією в музичному житті західних областей України. Львівське радіо регулярно транслювало концерти з метою популяризації творчості цього композитора¹⁵. Крім того, ініціатива В. Витвицького призвела до організації виставки, яка була відкрита 26 квітня 1942 р.

¹³ Черепанин М. Музичне життя західних областей України в роки німецької окупації... С. 151.

¹⁴ Паньківський К. Роки німецької окупації... С. 430.

¹⁵ Синкевич Н. Хорова музика Миколи Лисенка в репертуарі колективів Дрогобича... С. 43.

Навіть у часи війни, інтерес до музичної творчості породив створення нових ансамблів і розширення репертуару пісень. Наприклад, у листопаді 1943 р. був створений український національний хор імені Миколи Леонтовича з Нестором Городовенком на чолі. Завданням цього хору не було лише виразно виконувати українські народні пісні, але й стати творчим лабораторним центром для розвитку хорової культури в Україні¹⁶.

Значну роль у культурному житті західних областей України відіграв Інститут народної творчості (ІНТ), який був заснований у Львові в 1941 р. під керівництвом Северина Сапруна. ІНТ мав свої філіали у великих містах західних областей України, таких як Станіславів, Стрий, Тернопіль, Коломия та Перемишль, і координував їх діяльність відповідно до встановлених програмових завдань¹⁷. Однією з його основних цілей було оживлення та розвиток культурно-мистецької сфери серед народу та спрямування її на осмислений і плановий шлях розвитку. Інститут охоплював всі види народного мистецтва, і його діяльність розподілялася за чотири основними напрямками:

- музичним,
- театральним,
- образотворчим,
- прикладним мистецтвом.

У кожному з цих секторів відбувалася постійна творча робота за участю найкращих українських фахівців.

У сфері театральної культури, що функціонувала в рамках ІНТ, було створено драматичний театр «Студія» з режисером Шерегієм на чолі, а також ляльковий і дитячий театри, а також режисерську студію. В рамках театального відділу працювала перша у західному регіоні професійна балетна школа, студія танцю з тривалістю навчання трьома або семи роками, а також студія живого слова.

Розглядаючи Україну як колонію Німеччини та вважаючи її слов'янське населення за другорядних громадян, окупанти впроваджували німецьку мову як офіційну, водночас українську та польську визнали лише в допоміжній ролі. Наприклад, комендант Львова 20 серпня 1941 р. видав наказ, що вимагав використання німецької мови на державних, промислових і торговельних установах, з дозволу на використання української та польської, але у розмірі менших літер.

Вулиці та деякі міста були перейменовані на німецьку мову. Згідно з розпорядженням головного відділу внутрішніх справ уряду Генеральної губернії від 15 серпня 1941 р., Львів став Лембергом, Станіслав – Станіславом, Коломия – Коломею. Усюди поширювалася ідея, що Львів є стародавнім німецьким містом, а все досягнене в ньому є результатом німецької культури, включаючи навіть дзвін у кафедральному соборі святого Юра, який вважався твором німецького ремісника¹⁸.

Важливим аспектом колонізаторської політики Третього Рейху була інформаційно-ідеологічна концепція, яка призначалася для впровадження інтересів нацистської Німеччини в Україні. Пропагандистська продукція, що була роздрукована, відіграла значну роль в активній пропаганді, спрямованій на морально-психологічний вплив на

¹⁶ Черепанин М. Музичне життя західних областей України в роки німецької окупації... С. 161.

¹⁷ Ibid. С. 153.

¹⁸ Луцький О. Українське культурне життя Галичини під час німецької окупації... С. 197.

місцеве населення. Ця пропагандистська продукція була поширеною серед населення та займала важливе місце у секторі пропаганди. Її поширення відбувалося різними способами, що сприяло низькій вартості друківаних видань і потребі населення отримувати хоч якусь інформацію про події того часу¹⁹.

Аналіз ідеологічного впливу на культурні інституції, освітні заклади та масову культуру розкриває нам спроби переписати історію та перетворити культуру на інструмент пропаганди. Це можемо спостерігати і в діях РФ щодо окупованих територій.

Суворо регламентація всіх аспектів духовного життя поневоленого населення та його зведення до примітивних етнічних форм, які повністю контролювалися державними чиновниками, визначали основні принципи культурної політики нацистського режиму в Галичині та Волині. Наприклад, відділ пропаганди уряду губернатора дистрикту «Галичина» моніторив роботу театрів, кінотеатрів, радіокомітетів, установ у галузі літератури, музики й образотворчого мистецтва, в той час як відділ освіти і науки надавав нагляд за освітніми закладами, бібліотеками та музеями. Уповноважений на пресу в Генеральній губернії для дистрикту мав владу над усіма виданнями.

Аналогічна стратегія була використана і на Волині. Восени 1941 р. всі школи, за винятком початкових і спеціалізованих, були закриті, і діяльність «Просвіти», яка з'явилася після відступу радянських військ, була припинена. Для контролю над видавничим процесом було створено «Німецьке видавничє і друкарське товариство» у Луцьку, яке мало виняткове право надавати дозволи на створення журналів і регулювати їх зміст. Будь-який вираз вільного мислення у пресі суворо пригнічувався, а ті, хто порушував це правило, підлягали покаранню. Обговорення питань майбутнього політичного та економічного розвитку окупованих німцями територій було суворо заборонено, а публікації, які підтримували ідею української державності, були заборонені. Кожна газета мусила виділяти три чверті своєї площі для матеріалів німецького інформаційного агентства.

Німецька влада активно обмежували можливість українських освітніх товариств розвивати свою діяльність. На початку 1943 р. їм було рішуче заборонено проводити будь-які концерти або вистави без попередньої згоди влади. Кожне з цих товариств було зобов'язане підготувати детальний план всіх майбутніх культурно-освітніх подій, включаючи їх зміст, місце та час проведення, а також вказати відповідальних осіб. Товариства, які не виконували ці вимоги, підлягали забороні на проведення подій. Цензура також обмежувала можливість товариств формувати свої бібліотеки, дозволяючи включати до них лише ті книги, які мали дозвіл від відділу пропаганди.

Також нацистська влада суворо обмежувала можливість поширення друківаних матеріалів без дозволу уряду. Усе, що планувалося друкувати, вимагало окремого дозволу та німецького перекладу, включаючи навіть концертні програми й афіші подій. Політичну літературу було повністю заборонено продавати у ненімецьких книгарнях. Дозволялось продавати технічну, медичну й іншу літературу лише після цензури. Книжкові фонди найбільших львівських бібліотек були об'єднані в одну державну книгозбірню, до якої зазвичай було обмежений доступ для широкої публіки. Музеї краю були закриті для відвідування.

¹⁹ Михайлюк М. Нацистська кінопропаганда в окупованій Україні... С. 308.

Наприкінці 1941 р. припинено видавництво восьми українських газет, і процес ліквідації українських часописів, що з'явилися влітку 1941 р. за межами Львова, став незворотнім. У 1942 р. для українців лише однією щоденною газетою були «Львівські вісті» й одним українським тижневиком були «Рідна земля», які видавалися у галицькому філіалі німецького урядового видавництва в Генеральній губернії²⁰.

У Львові німецька адміністрація надала дозвіл на функціонування оперного театру, який був розділений на чотири відділи: драми, опери, оперети та балету, і в ньому працювало приблизно 600 осіб. Щодо інших театрів на Волині та в Галичині, вони не відзначалися високим рівнем мистецтва. Акторам часто доводилося виконувати вистави в недостатньо обладнаних приміщеннях, без відповідного театрального реквізиту, при відсутності опалення та недостатнього освітлення, отримуючи дуже низьку оплату за свою працю.

У порівнянні з Райхскомісаріатом «Україна», в дистрикті Галичина українській інтелігенції вдалося налагодити досить розгалужену систему освіти для дітей. Наймасовішими були початкові школи трьох типів: одно- і двокласні, три- і чотирикласні, п'яти- і більше класові, в яких загалом у 1942 р. навчалося понад півмільйона українських дітей. Однак у сфері освіти існувало безліч проблем і труднощів. Багато шкіл через нестачу необхідних приміщень проводили навчання у дві зміни, також виникала проблема з браком підручників і навчального обладнання. Початкові школи ставили перед собою скромні завдання, головними з яких були:

- вивчення письма,
- читання, рахунку,
- надання дітям елементарних знань з рідної мови, релігії, арифметики, історії, географії та гігієни.

Окупаційна адміністрація, вважаючи українців джерелом дешевої робочої сили, не сприяла створенню гімназій, а натомість підтримувала розвиток професійної освіти, спрямованої на підготовку робітників для промисловості, ремесел і сільського господарства. Навчальна програма в обов'язкових сільськогосподарських школах, особливо масових, включала предмети з різних сфер сільського господарства та тваринництва²¹. Крім того, для дівчат вводилися курси з домашнього господарства і садівництва.

У кінці 1943 р., коли було очевидно, що Третій Рейх зазнаватиме поразки, і військові дії наближалися до західних територій України, культурне життя припинилося. Місцева інтелігенція поставила перед собою запитання: «Як діяти?». Після гіркого досвіду 1939–1941 рр. багато з них вирішили масово емігрувати на Захід. За деякими оцінками загальна кількість українських емігрантів у той час становила понад 100 тисяч осіб, і більшість з них походила із Західної України²².

Завдяки дослідженню окупаційної преси тих часів відкривається багато нових подробиць культурного життя на Західній Україні під час німецької окупації, і можна зробити висновок, що та сама ОУН прагнула відродити українську державність, зокрема,

²⁰ Салата О. Періодичні видання в системі нацистської пропаганди... С. 117.

²¹ Терлюк І. Окупаційний режим в Україні 1941–1944 рр.... С. 15.

²² Українці в Америці. *Енциклопедія українознавства*, у 2-х т. Мюнхен, Нью-Йорк: Видавництво «Молоде життя», 1949. Т. 1. С. 174.

ставка була зроблена на студентів, так, у Дрогобичі організація українських націоналістів взяла провід над місцевим студентством²³.

Нам відомо, що під час окупації не тільки не заборонялись календарно-обрядові пісні, а й навпаки доповнювались. У Львові діяв музичний кабінет при інституті народної творчості, який займався випуском нових видань колядок та щедрівок²⁴.

Щодо релігійних свят, то у порівнянні із радянською окупацією німецька була набагато лояльніша в релігійному плані. 28 серпня 1941 р. у Самборі відзначалось Успення Пречистої Матері Божої, однак саме у цьому році, до Самбора привезли Чудотворний Образ Матері Божої із Перемишля, зустрічали привезення понад 50 000 віруючих. Можна сказати, що настала певна релігійна «відлига» після 2 років радянської окупації²⁵.

Незважаючи на те, що політика відносилася до Галичини відносно «м'яко» порівняно з іншими окупованими українськими територіями, українське населення все одно вважалося німцями за громадян другого класу. Будь-які ініціативи з боку українського населення у сфері культури та освіти потребували схвалення німецької окупаційної адміністрації, і випадки непокори суворо каралися. У планах нацистів, Україна та українці ніколи не розглядалися як рівноправні суб'єкти і підлягали процесу колонізації. Незважаючи на репресії, місцеве населення виявило різні форми спротиву та збереження своєї культурної ідентичності через підпільні культурні ініціативи, збереження народних обрядів і традицій.

Загалом, наслідки культурної політики нацистської влади в Західній Україні виявились значущими та довготривалими, залишаючи позначку на культурному тлі регіону та суспільстві в цілому.

Отже, на землях Західної України, які перебували під контролем нацистської влади протягом Другої світової війни, культурна політика нацистів суттєво змінила хід історії та залишила глибокий вплив на суспільство та культурну ідентичність регіону. Нацистська Німеччина враховувала українське питання у світлі своєї глобальної зовнішньої політики, спрямованої на створення найбільшої німецької імперії у світі. В цих планах особливу вагу приділялося Україні через її значущі економічні можливості та вигідне географічне розташування. Так само, як і в інших українських територіях, Західній Україні призначалася роль аграрно-сировинного резервуара для Рейху. Нацистська політика мала на меті забезпечити підлегле населення, збереження порядку, спокою, дисципліни та стимулювати або примушувати його до праці. Репресивні заходи, спрямовані на пригноблення української культури та мови, створили складні виклики для українських інтелектуалів та культурних діячів. Проте, не зважаючи на тиску окупантів, спільнота продовжувала боротьбу за збереження національної спадщини та ідентичності.

Дослідження окупації німецьким рейхом є цікавим в контексті переосмислення та компаративного аналізу новітніх українських окупаційних реалій періоду російсько-української війни. Наукову новизну дослідження вбачаємо у комплексному аналізі раніше не дослідженої культурної політики нацистської влади на землях Західної України. Вищевикреслені аспекти було досліджено шляхом різних історіографічних методів, зокрема:

²³ Вільне слово. 1941. № 4. 16 липня. С. 2.

²⁴ Голос Підкарпаття. 1942. № 15. 06 грудня. С. 4.

²⁵ Львівські вісті. 1941. № 22. 03 вересня. С. 3.

наукові розвідки в юридичних, культурних питаннях; аналіз документів та свідчень; порівняльний аналіз з іншими регіонами, що потрапляли під вплив нацизму.

Наслідки культурної політики нацистської влади на Західній Україні є складними та багатогранними, і їх вивчення сприяє глибокому розумінню впливу тоталітарного режиму на культурний ландшафт регіону. Окупаційна політика Рейхстагу виявляє багато спільних рис із діями, що проводить на окупованих територіях України російська влада. Попри часову різницю та цифровізацію в окупаційній ідеології, РФ використовує схожі методи у руйнації української ідентичності, що дає змогу на прикладі нацистської влади прослідкувати та передбачити подальші дії російських окупантів.

Перспективами подальших досліджень може бути дослідження впливу нацистської культурної політики на подальший розвиток української культури та суспільства після закінчення Другої світової війни, а також компаративний аналіз окупаційних режимів на українських територіях під час війни скрізь вікову парадигму.

Bohdan Yurchuk, Yana Harhaun

Cultural Policy of the Nazi Government on the Lands of Western Ukraine

Abstract. In the history of the Ukrainian people, the events of the Second World War play an important role. The memory of this war is part of the spiritual and historical heritage of our people, which emphasizes its independence and uniqueness. The article considered the consequences of the cultural policy of the Nazi authorities on the territory of Western Ukraine during the Second World War. The author analyzes the ideological foundations and strategies of Nazi cultural policy in the region, focusing on their impact on the identity and cultural tradition of the local population. The influence of the Nazi occupation regime on Ukrainian culture, language, education and society is investigated.

The article also highlights the attempts of the occupiers to turn Western Ukraine into part of the Nazi Empire and to define a new cultural order in the region. The resistance and activity of Ukrainian intellectuals and cultural leaders during the occupation were considered. By analyzing archival materials and witnesses' testimonies, the author reveals various strategies that were used by the population to preserve their cultural identity under the conditions of Nazi occupation. Repressive measures aimed at suppressing Ukrainian culture and language created complex challenges for Ukrainian intellectuals and cultural leaders. However, despite the pressure of the occupiers, the community continued to fight for the preservation of national heritage and identity.

Keywords: Ukrainian culture, consequences of occupation, Nazi regime, District of Galicia